

Verslag van donderdag
9 maart 2017 in VITA NOVA

Historische Vereniging

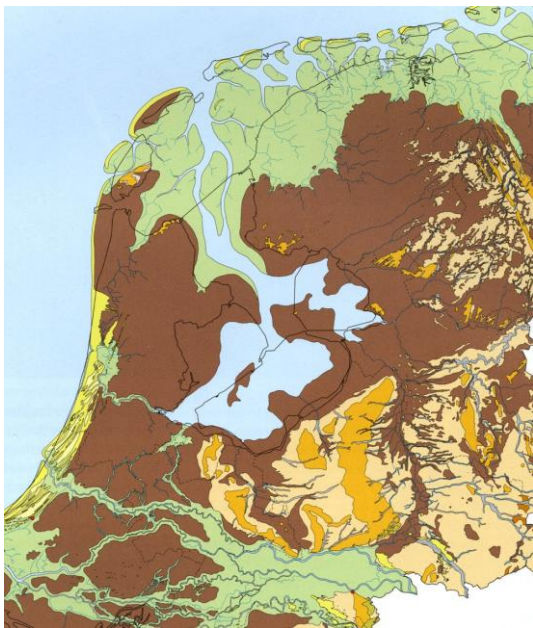

Middelstum

Lezing: “Een rijk leven op de Groninger wierden in een onbedijkt land” door Dr. Egge Knol

Nadat de voorzitter Dhr. Egge Knol welkom heette, ging de volle zaal er eens goed voor zitten om maar niets te missen van deze lezing.

Hij nam ons mee terug in de tijd, naar ongeveer 600 voor Christus toen het mogelijk was om op de onbedijkte kwelder van ons gewest te wonen.

Op deze paleogeografische kaart van 500 v. Chr. kunnen we zien, dat achter de groene kwelder zich een groot veengebied uitstrekte, achter de venen en het Drentse landschap.

Op de kwelder was het gras uitstekend, nadeel was dat het 10 tot 20 keer per jaar onder water liep en de bewoning was alleen mogelijk op de hoge stukken van de kwelders, wierden. Op deze kwelders kon men uitstekend vee houden, de wierden groeiden aan en de bewoning werd groter gemaakt.

Dat de mensen op de wierden een rijk leven (voor die tijd gerekend) hadden, kunnen we ontlenen aan de gevonden materialen bv. zilveren voorwerpen. Dit wisten de Noormannen ook ze kwamen soms op bezoek met niet al te beste bedoelingen net als de Romeinen.

De Halligen, laagst gelegen hooilanden tamelijk voedselrijke kleihoudende gronden, zijn vergeven van waterloopjes en prieltjes, het water is zout, de grassen kunnen daar wel tegen, maar bomen niet, bomen konden wel op de wierden, maar veel werden er niet geplant en dit had als gevolg dat er weinig tot geen brandstof was, van de mest van de dieren maakte men brandstof, de mest van de dieren werd in een dikke laag (± 8 cm) als een koek over het land gebracht, en als het droog was sneed men er blokjes van, och en dat het wat apart rook vond men niet erg, ze woonden toch samen met de dieren in één groot vertrek. Ook bakte men op deze mestblokjes hun brood. De grond van de wierde was dus zeer vruchtbaar, de wierden werden later afgegraven en de grond verkocht aan de zandgronden, vooral in Drenthe, om die gronden daar wat vruchtbaarder te maken, de wierden van toen zijn nu vaak ijsbanen.

Men heeft tijdens de afgravingen veel beenderen van vee gevonden, vrij weinig van varkens en geiten. Van Giffen de bekende archeoloog, heeft veel afgravingen van de wierden geleid. Bij Ezinge heeft men een complete boerderij gevonden met wel 30 tot 40 stuks vee, dat was voor die tijd erg groot.

Bij een afgraving heeft men bij Boerdam (Middelstum) het inmiddels zeer bekende masker gevonden, het is een uniek stuk, gemaakt van klei, maar er is niet zoveel over te vertellen, want het is niet te vergelijken met andere maskers. Het blijft gissen waar het voor gebruikt is, misschien wel voor een feestje, het masker is van ca 500 voor Christus

Men kon in die tijd ook mooie stoffen van schapenvachten maken van hoge kwaliteit, deze werden gemaakt op weefgetouwen Door al het mest was het vaak bruin van kleur, maar eenmaal schoon kwamen er vaak aardige kleuren tevoorschijn. In de tijd dat de kloosters land kregen, moest er pacht aan hen betaald worden, pallia, dat gebeurde dan vaak in de vorm van mantels.

Iets dat niet bewaard is gebleven zijn de liederen van toen dat we de dan hadden we misschien meer geweten over de gewoonten en hun vaak heidense gebruiken.

Na 100 na Chr. werden de kwelders breder, in de Romeinse tijd wilden de Romeinen hun gebied uitbreiden tot aan de Elbe, twee legers werden echter in de pan gehakt, de grens kwam te liggen bij de Rijn. Diplomatieke geschenken gingen deze kant uit, dat bewijst de mooie Romeinse bergkristallen ring met afbeelding van de Romeinse god Bacchus, gevonden in Westerwijtwerd en het bronzen beeldje Minerva van Wirdum.

Van die tijd is veel moois opgegraven, maar veel goud was hier niet, in Ezinge is echter nog wel een gouden knop gevonden.

Bij opgravingen in Leens werd een boerderij gevonden die 7 keer is herbouwd, uitgebreid en opgebouwd is, de wanden bestonden toendertijd uit plaggen, een jonge IJslandse student heeft een gedegen plaggenwoning van die tijd nagebouwd. Van die eerste 1000 jaar weten we dus niet zo veel, werden de mensen begraven of gecremeerd? Veel gevonden botten zijn aangevreten, liet men de doden over aan de wilde dieren? Er werden soms stijgbeugels en zwaarden gevonden bij de skeletten, dat was een teken van voornaamheid, ook honden werden meegegeven in het graf. Urnen potten met as van verbrande botten van mensen zijn gevonden. Vanaf de 10^e eeuw werden de venen in gebruik genomen, het ontwateren van het gebied was vaak een probleem, men heeft voor afwatering kanalen en vaarten gegraven, dat had tot gevolg dat er zuurstof bij de plantenresten kwam, dat gaf dan verrotting en het oppervlak daalde, in 60 jaar kan dat wel een meter zijn. Dus ligt het land lager dan de kwelders en wil het water niet op natuurlijke wijze weg. Tussen kwelder en veengebied ligt het laagste deel van Groningen. Het lage land. Wat eerst hoogland was is nu laagland. Zo konden er meren ontstaan bv Schildmeer.

Men heeft bij het klooster van Heveskes een hunebed gevonden die wel 2 meter verborgen onder de klei lag, het was aan het oog onttrokken.
Er zullen zich onder de klei in de omgeving nog wel meer hunebedden bevinden, misschien ook wel onder Middelstum.

Zo was het een boeiende met humor doorspekte lezing .

De voorzitter attendeerde na afloop de aanwezigen nog op de intekenlijst voor de tweede druk van het boek van Meile Bakker “Knikkeren in spertijd” en daar werd goed gebruik van gemaakt.